

Sídlní strategie

Literatura - obecně

- Chang, K.C.: Settlement archaeology. Palo Alto, Nat. Press, 1968.
- Gamble, C., Boismier, W.A., eds.: Ethnoarchaeological Approaches to Mobile Campsites. Ann Arbor 1991.
- Kroll, E.M., Price, T.D., eds.: The Interpretation of Archaeological Spatial Patterning. New York – London 1991.
- Peterkin, G.I., Price, H.A., eds.: Regional Approaches to Adaptation in Late Pleistocene Western Europe. BAR 896, Oxford 2000.
- Vasil'ev, S.A., Soffer, O., Kozlowski, J.K., eds.: Perceived Landscapes and Built Environments. BAR 1122, Oxford 2003.
- Jelínek, J.: Střecha nad hlavou. Vutium, Brno 2006.
- Přehled výzkumů 47, 2006, soubor článků (Svoboda, Škrdla, Novák)

Siedlungsarchäologie

zaměřeno na etnické interpretace

Settlement archaeology:

- Settlement pattern: distribuční vzorce artefaktů a archeologických struktur v prostoru
- = výsledek vztahů mezi společnostmi a přírodou, mezi komunitami a jedinci
- Po zvážení ekologických, ekonomických, demografických a sociálních faktorů lidé umístí svá stanoviště tam, kde to dnes archeologie dokládá
- Struktura sídliště odráží strukturu lidské komunity
- a to vše vědomě – plánovitě?? Kolektivní („stádní“) inteligence?

Archeologická databáze a mapa

Determinující faktory:

- Měnicí se přírodní prostředí
- Dostupnost potravinových a surovinových zdrojů
- Technologická úroveň při jejich využití
- Organizační struktura společnosti

Úspěch – demografický růst, expanze

Neúspěch - extinkce

Úrovně výzkumu

- Globální pohled (historické trendy, migrace)
- Systém komunit v krajině (struktura osídlení)
- Lokalita, areál (lidská komunita)
- Sídlní celek / stavba (základní sociální jednotka)

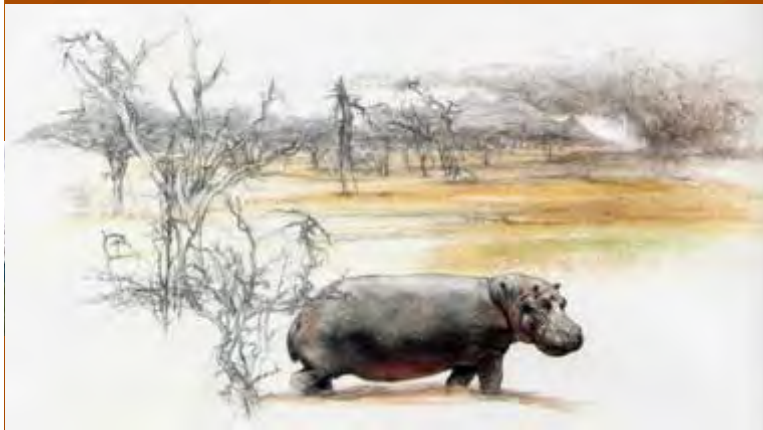
Bruce Trigger; adaptace na náš materiál

6-1 mil. let, Afrika – „genetická laboratoř“

plio/pleistocén: strategie omnivorních hominidů v savaně

Isaac: sídelní základy (home-base), operace v okolí

Binford: oportunistické chování, volně v krajině

1,8; 1,5; 0,04 mil. let, migrace „out of Africa“

Homo ergaster, Homo erectus, Homo sapiens

Klimatické změny + demografický tlak

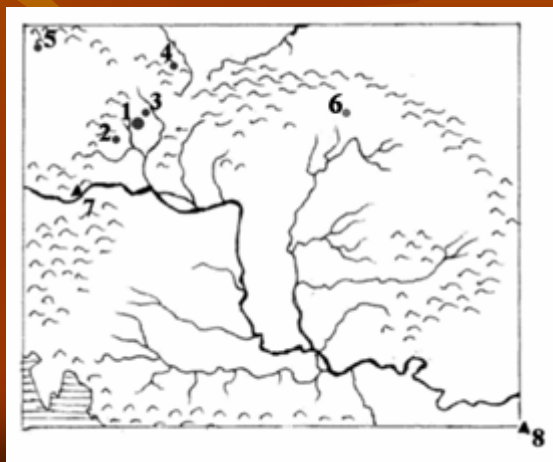
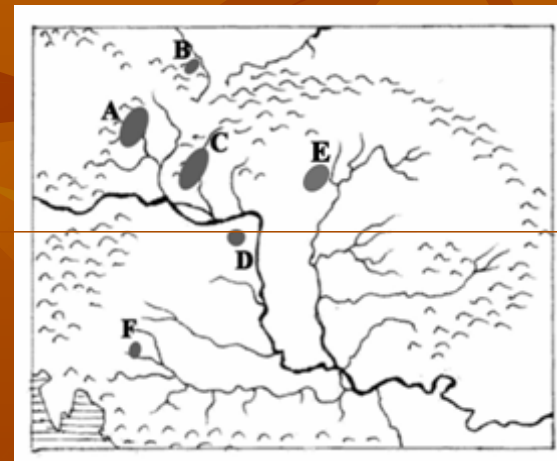
Model opakovaných migračních vln

Migrace do Evropy – „mamutí step“ Dunaj

60-30 tis. let, střední Podunají
neandertálci – střední paleolit, szeletien?
EAMH – bohunicien?, aurignacien
postupné tendence k agregaci sídlišť

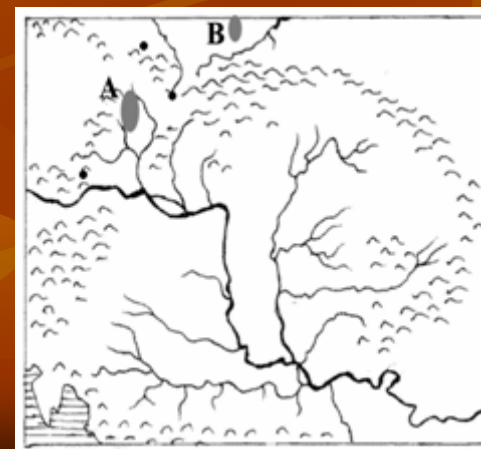
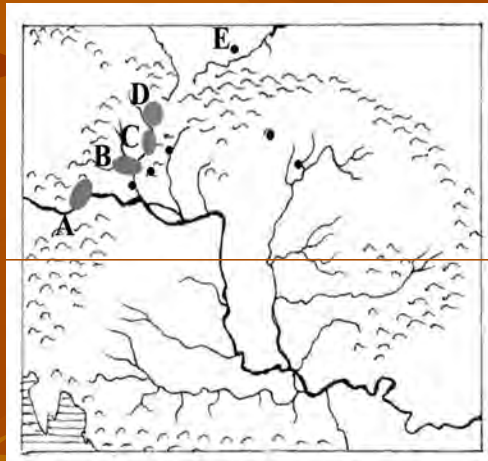

30 tis. let, gravettien další expanze AMH, adaptace

30-10 tis. let, střední Podunají, rytmus osídlení
Agregace sídelní sítě: Pavlovien, Rozptyl: willendorfkostěnkien

Rozptyl s.s.: epigravettien, Agregace: magdalénien

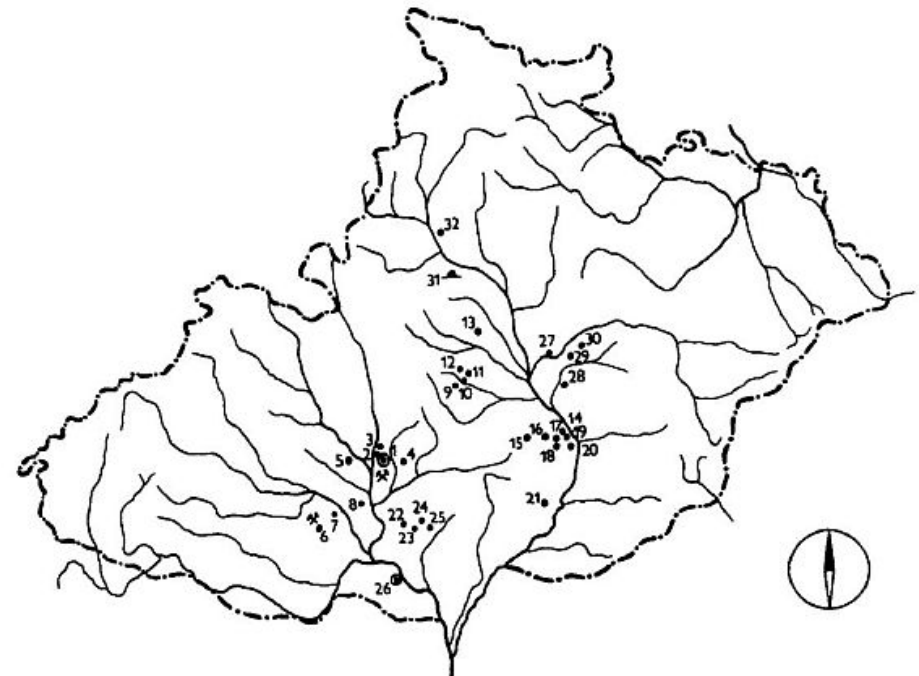
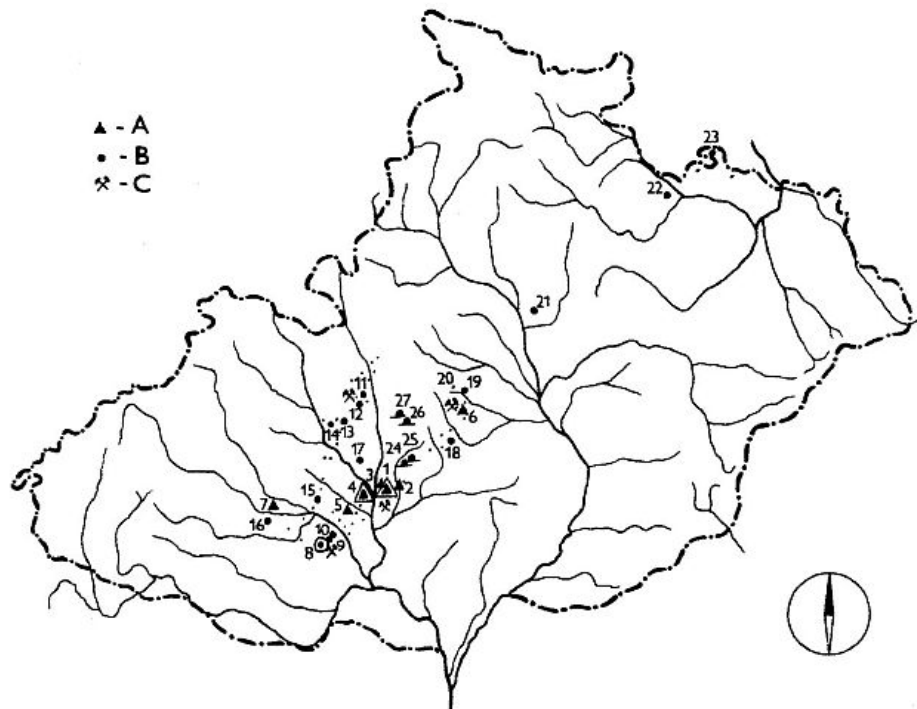
10-5 tis. let, neolit zemědělské migrace „wave-and-advance“ model

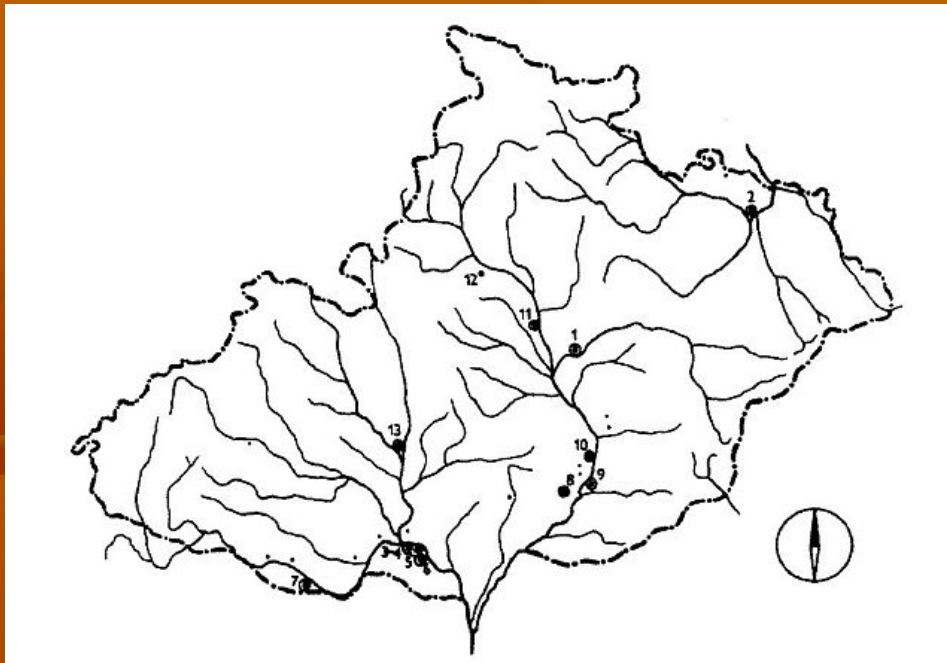

Analýza krajiny – Morava literatura:

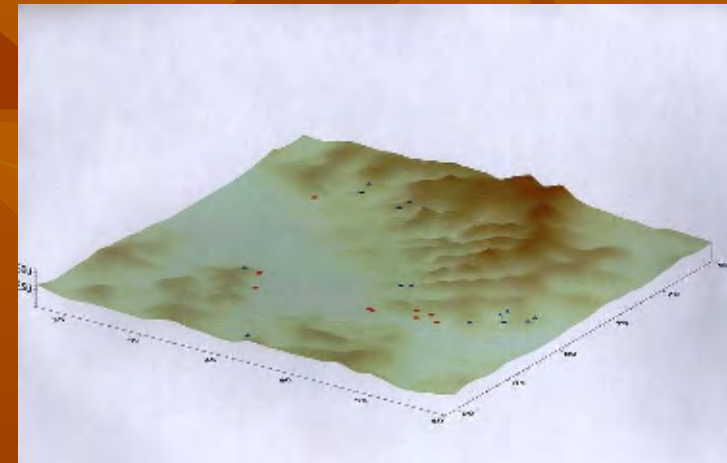
- Podborský, V. a kol.: Praveké dějiny Moravy. Brno 1993.
- Svoboda, J., Havlíček, P., Macoun, J., Musil, R., Přichystal, A., Svobodová, H., Vlček, E.: Paleolit Moravy a Slezska. Brno 1994, 2002
- Škrdla, P.: The Upper Paleolithic on the Middle course of the Morava River, Brno 2005.

**Aurignacká krajina,
40-30 tis.let
250-400 m.n.m
hrany vrchovin**

**Gravettská krajina,
30-20 tis. let
200-300 m.n.m.
úrolí řek**

Paleolit v jeskyních Moravského krasu

- CHKO Moravský kras
- průběh jeskyní
- významné jeskyně - paleolit
- vodní plochy
- vodní toky
- slánice
- stěla

0 1 2 3 km

Magdalénská krajina,

15-12 tis. let

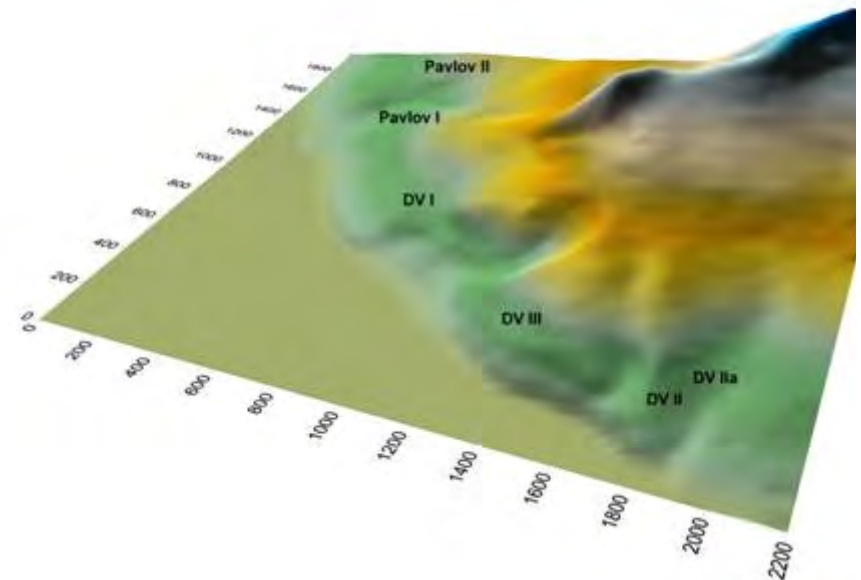
300-500 m.n.m

vrchovina/kras

Sídlní areál

hierarchie lokalit
sezónnost / délka osídlení

Analýza loveckého sídliště

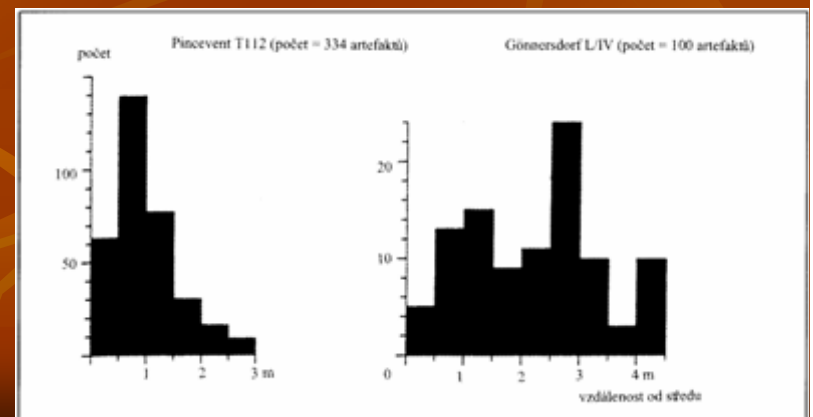
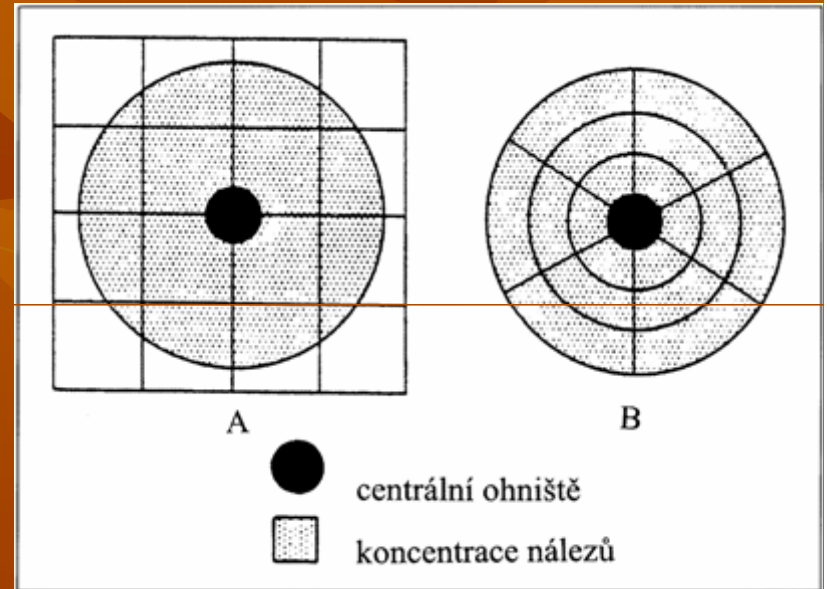
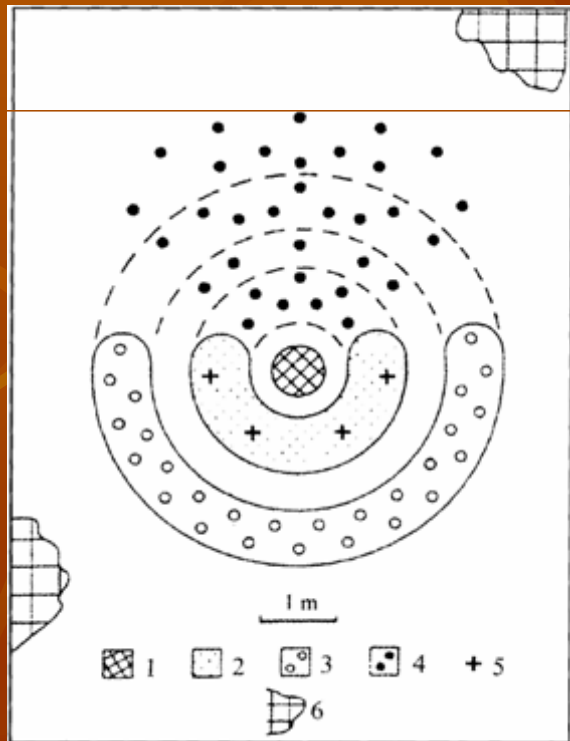
literatura:

- Leroi-Gourhan, A. – Brézillon, M.: Fouilles de Pincévent. Paris, CNRS, 1972.
- Stapert, D.: Rings and sectors: Intrasite spatial analysis of Stone Age sites. *Palaeohistoria* 31, 1989, 25-99.
- Cziesla, E.: Siedlungsdynamik auf Steinzeitlichen Fundplätzen. Bonn 1990.
- Klíma, B.: Dolní Věstonice, tábořiště lovců mamutů. Praha 1983.
- Svoboda, J., ed.: Pavlov I. Liege 1994, Brno 1997, Brno 2005.

Sídlní celek

- lovecké obydlí - kruh
Binford, Stappert, Kind...

Ohnňová země, etnoarcheologický výzkum 1996

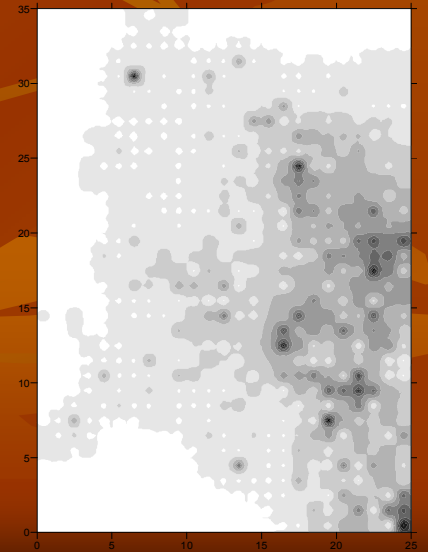
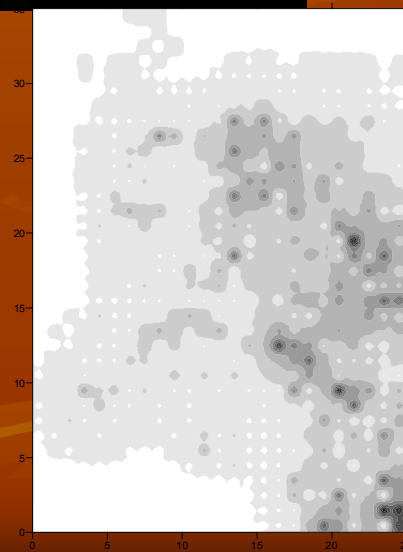
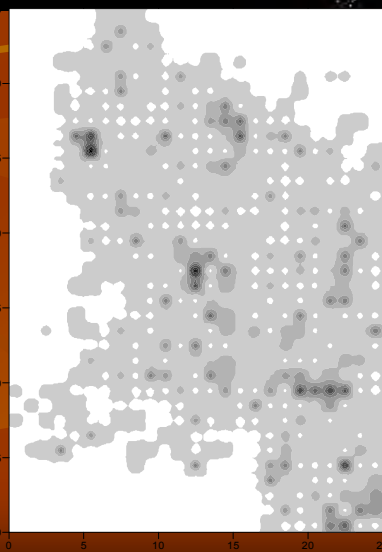
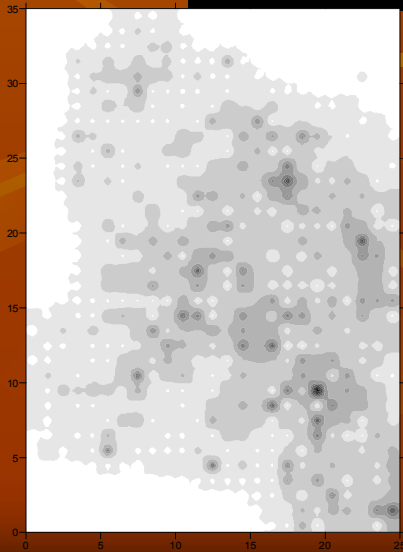
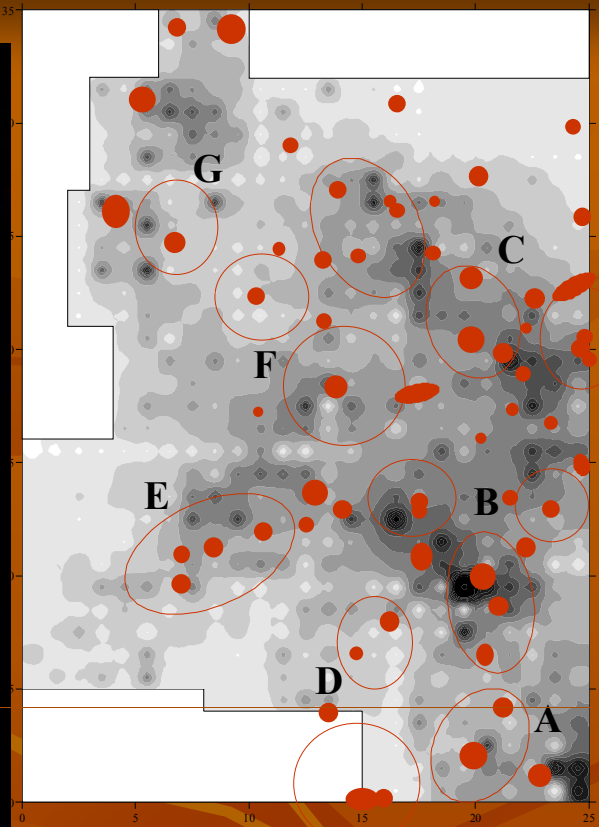
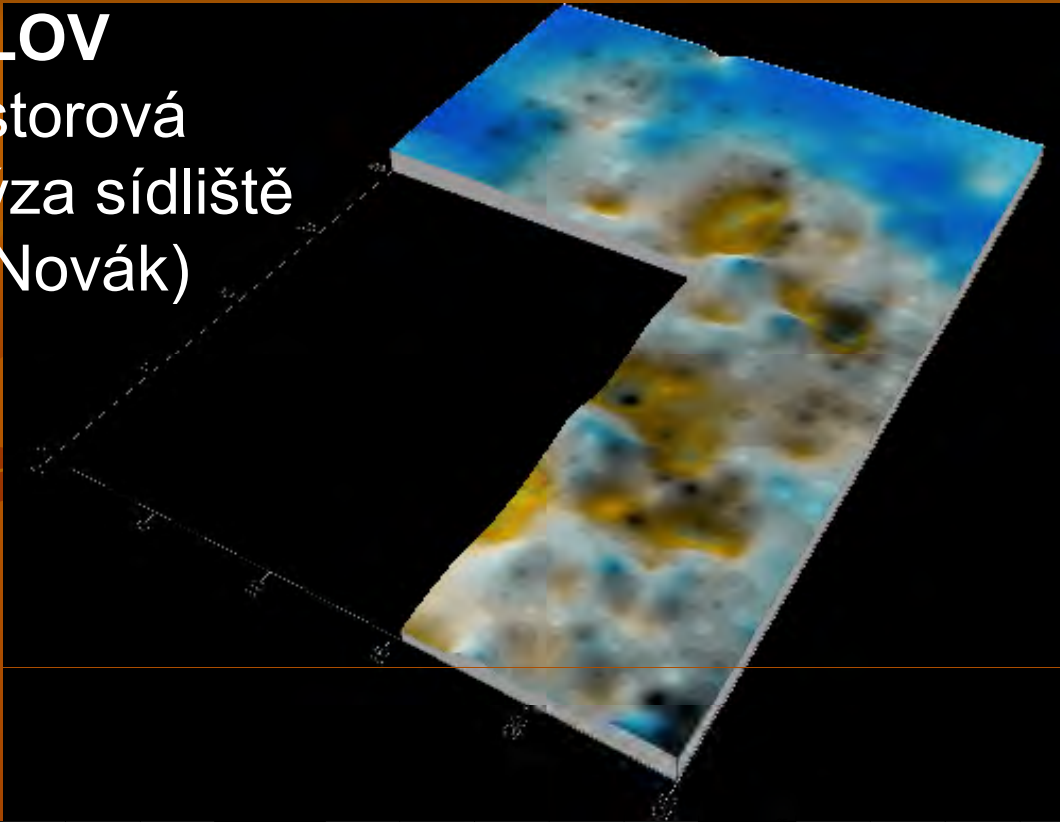

Pavlovské vrchy, experimenty, 1996-1998

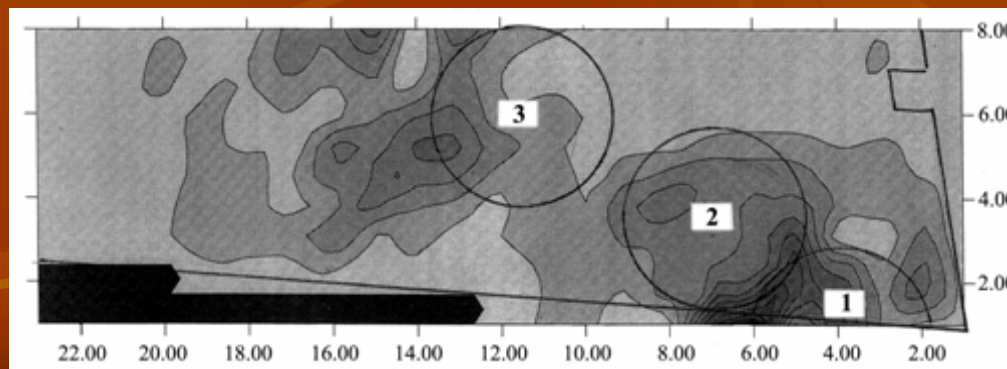
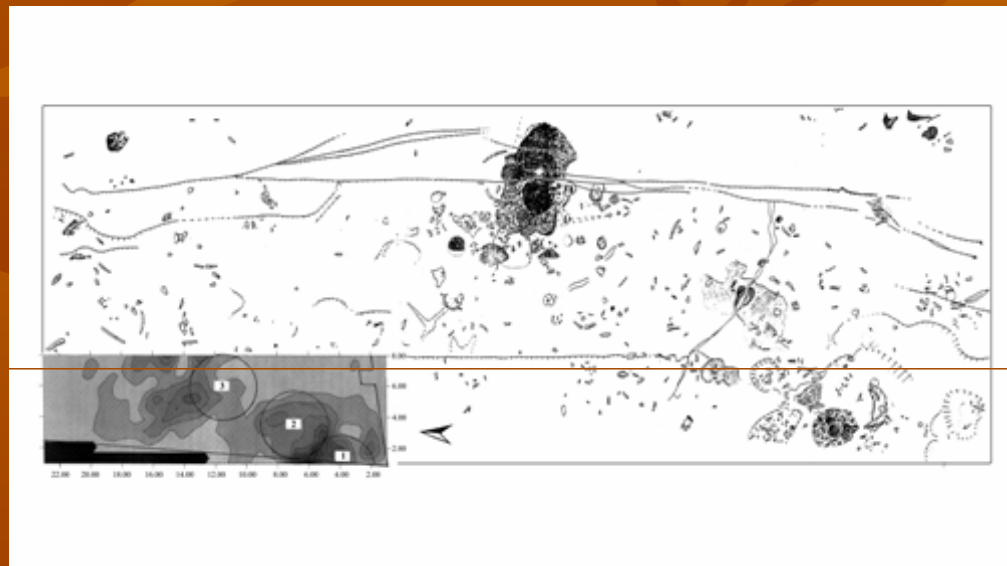

PAVLOV

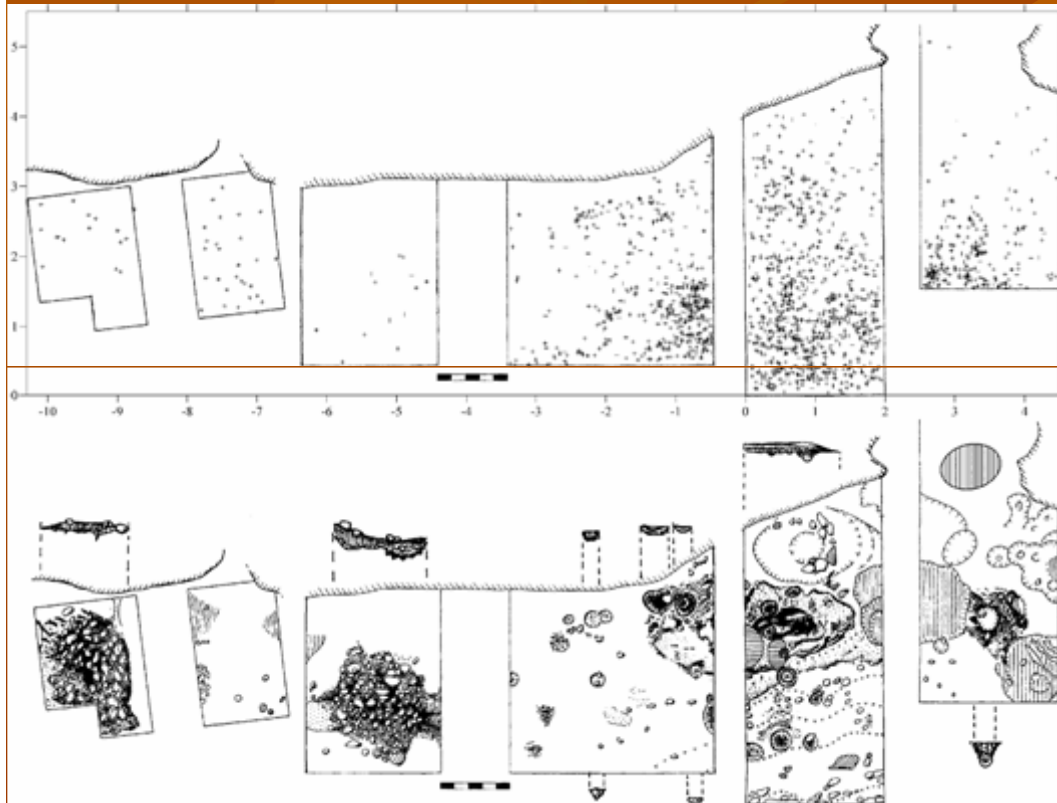
-Prostorová
analýza sídliště
-(M. Novák)

Dolní Věstonice II, výzkum 1987

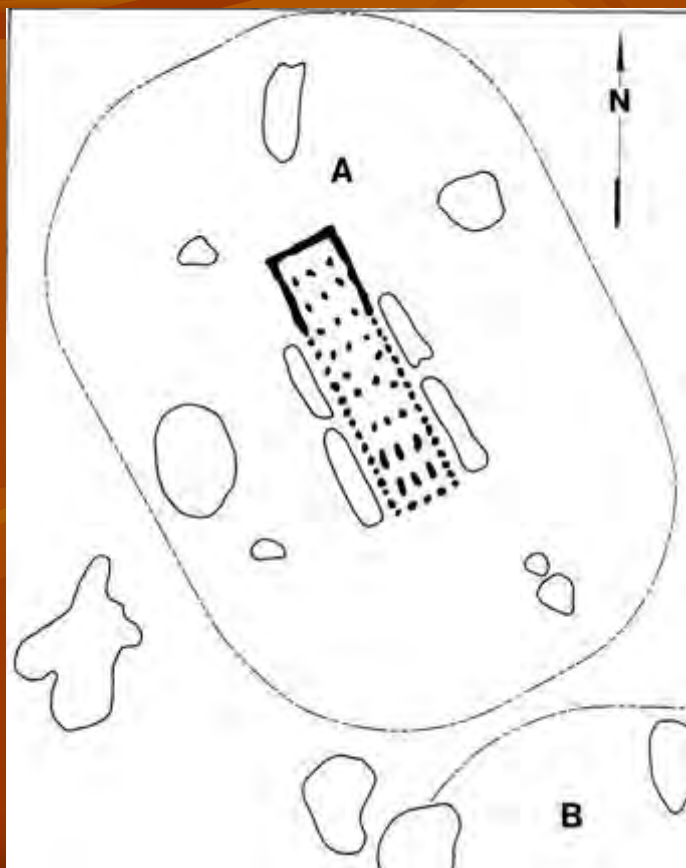
Okrouhlík, mezolit, výzkum 2005

Neolit, zemědělské obydlí, pravoúhlý půdorys

Stará Zagora, 1984

Všestary, experimentální obydlí 2000
Langweiler: dlouhý dům a zóna aktivit

Analýza zdrojů

- „Resource analysis“
- Vnější faktory: Nerostné suroviny, paleobotanika, archeozoologie...
- Vnitřní faktory: Izotopy C, N – složení potravy
- Vita-Finzi – Higgs: exploatační oblasti – ideální kruhy (lovci-sběrači: 2 hod. chůze, zemědělci: 1 hod. chůze); cyklické a radiální exploatační systémy

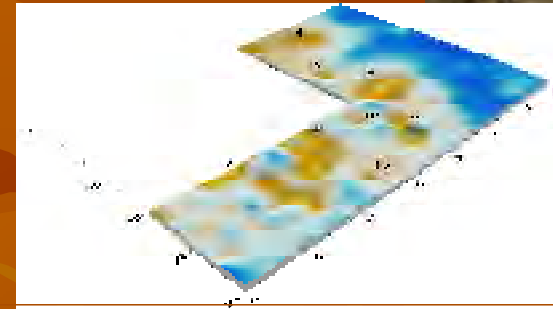
Ale: v praxi nejsou vždy ideální kruhy

K.W.Butzer: evolucionistický postup (oportunistický pohyb – systém, stále více specializované bytí)

Ale: v praxi není vývoj vždy lineární

Demografie

- Mezolit, neolit... - analýza pohřebišť (např. rodina/100 let/10 hrobů...)
- Paleolit – strukturální analýza sídlišť – ale: současnost objektů?
- - potenciál krajiny pro výživu populace
- - kontrola: etnologické analogie

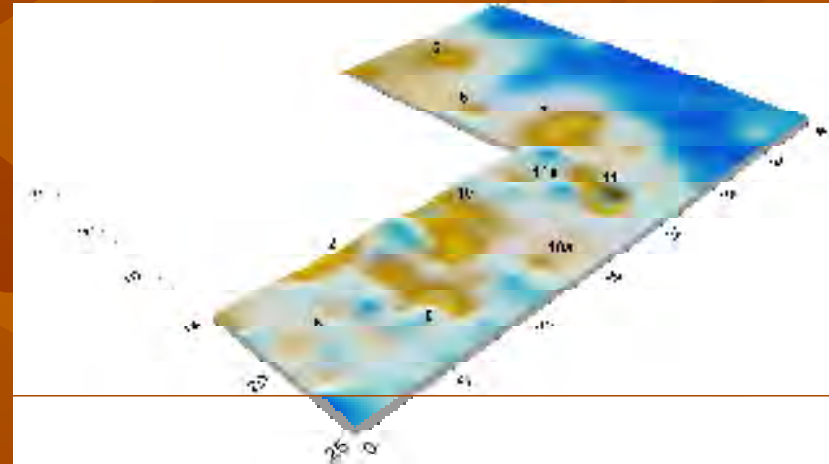

Demografie sídliště

- Chata – 10 obyvatel (3-15 obyvv., Kent 1991; experimenty)
- 5-10 chat = až 100 lidí
- - lov bizonů vyžadoval skupinu o 50-100 Indiánů, Kehoe 1981)

Ale sezónně: roční sídelní cyklus

Koncentrace - rozptyl

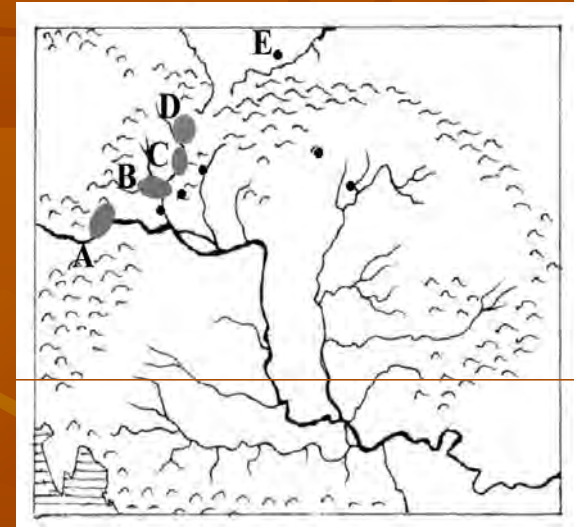
Demografie regionu

- Hustota lovecké populace: 2-10 jedinců na 100 km² (Bocquet-Appel – Demars 2000)
- Zdvojnásobení (přírůstek 0.015%) cca 5000 let (Pennington 2001)
- Střední Podunají – 250.000 km² = 5.000 – 25.000 obyv.
- Území Huronů – 20.000. – 30.000 obyv.

(mamuti: 10členná skupina 10-70 km² – 50.000 jedinců

koně: 15členná skupina 20 km² – 100.000 a více

sobi: stáda 100-1000 ks – 300 – 600.000 ks...

Globální odhady

- Starý paleolit 0,7 – 1,5 mil.
- Neolit 10 mil...

(Henry de Lumley)